

اعلامیه و برنامه اقدام تهران در خصوص حقوق بشر و تنوع فرهنگی^۱

Tehran Declaration and Programme of Action on Human Rights and Cultural Diversity, NAM 2007/TEHRAN/Doc.3

وزرا و سایر رؤسای هیأت‌های کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در تهران، جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۳ و ۴ سپتامبر ۲۰۰۷ در «نشست وزرا در خصوص حقوق بشر و تنوع فرهنگی» گرد هم آمدند.

۱. با تجدید عزم خود برای ارتقا و حمایت از کلیه حقوق بشر و آزادی‌های اساسی از جمله حق برخورداری از هویت فرهنگی که از خصوصیات توصیفی بشریت بوده و میراث مشترک بشری را نیز تشکیل می‌دهد.

۲. با تأکید به این که بردباری، احترام به دیگران و حقوق آنها در تعیین رویکرد آزادانه خود به سوی پیشرفت رو به رشد از ارزش‌های بنیادینی است که برای روابط بین‌الملل نیز ضروری می‌باشد.

۳. با اذعان به این که تنوع فرهنگی و پیگیری توسعه فرهنگی توسط تمامی مردم و ملت‌ها منبع غنای مشترک حیات فرهنگی بشریت می‌باشد.

۱. اعلامیه و برنامه اقدام مذکور مربوط به نشست بایانی وزرای نهضت عدم تعهد در خصوص حقوق بشر و تنوع فرهنگی است که در تاریخ ۱۲ لغایت ۱۳ شهریور ۸۶ (۳ تا ۴ سپتامبر ۲۰۰۷) در تهران برگزار شد. متن انگلیسی این اعلامیه در سایت وزارت امور خارجه به نشانی www.mfa.gov.ir وجود دارد.

۴. با تأکید مجدد بر اهداف، و اصول مندرج در منشور ملل متحد و با تأکید بر اعتبار و ارتباط مواضع اصولی نهضت عدم تعهد از جمله توسعه روابط دوستانه میان ملت‌ها براساس حقوق برابر، حق تمامی مردم در تعیین سرنوشت خود که به موجب آن آزادانه وضعیت سیاسی خود را تعیین می‌نمایند و آزادانه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود را پیگیری می‌کنند، کسب همکاری‌های بین‌المللی در حل و فصل مشکلات بین‌المللی دارای ماهیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی یا بشردوستانه و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همگان بدون هیچ تبعیضی براساس نژاد، جنسیت، زبان و مذهب.

۵. همچنین با تأکید مجدد بر تساوی حاکمیت اعضای ملل متحد که از هرگونه تلاشی به هدف بر هم زدن نسبی و یا کلی وحدت ملی و تمامیت ارضی کشوری که مغایر با منشور سازمان ملل است، خودداری می‌کنند.

۶. با تأیید مجدد این که تنوع فرهنگی دارای با ارزشی برای پیشبرد و رفاه بشریت به‌طور گسترده می‌باشد و به‌عنوان یک ویژگی دائمی که موجب غنای جوامع ما می‌گردد بایستی ارج نهاده شده، مورد بهره‌برداری واقع گردد و حقیقتاً پذیرفته شود،

۷. با اذعان به وجود منزلت و ارزش ویژه برای هر فرهنگ که شایسته شناسایی، احترام و محافظت می‌باشد و موجب گردیدن در این خصوص که تمامی فرهنگ‌ها دارای مجموعه‌ای از ارزش‌های مشترک می‌باشند و در غنای تنوع و گوناگونی و در تأثیرگذاری متقابل آنها بر یکدیگر، تمامی آنها بخشی از میراث مشترک متعلق به بشریت را شکل می‌دهند.

۸. با تأکید بر این که تعهد جمعی برای استماع و یادگیری از یکدیگر و احترام به میراث فرهنگی و تنوع جهت گفتگو، پیشرفت و پیشبرد بشری ضروری می‌باشد.

۹. با مدنظر قرار دادن اینکه بردباری و احترام به فرهنگ، قومیت و مذهب و تنوع زبان، و گفتگوی برابر و احترام متقابل بین و درون تمدن‌ها برای صلح، تفاهم و دوستی افراد و مردم فرهنگ و ملل مختلف جهان ضروری می‌باشد، در حالی که تظاهر تعصب فرهنگی،

بی صبری و بیگانه‌ستیزی نسبت به فرهنگ‌ها و مذاهب مختلف می‌تواند نفرت و خشم را میان مردم و ملل سراسر جهان ایجاد نماید.

۱۰. با تأکید مجدد بر اینکه بردباری نه تنها یک وظیفه اخلاقی، بلکه یک ضرورت سیاسی و حقوقی است که صلح را از طریق احترام، پذیرش، و قدردانی از تنوع غنی فرهنگ‌های جهان و اشکال تبلور آن و روش‌های انسانیت امکان‌پذیر می‌سازد.

۱۱. هم‌چنین با تأکید مجدد عزم بر کمک به همکاری‌های گسترده بین‌المللی در حل مشکلات جاری جهان و به‌منظور ایجاد چنین وضعیتی که به سبب بار مشکلات گذشته، نیازها و منافع نسل‌های آتی به خطر نیفتد.

۱۲. با تعهد بر اینکه از هر تلاشی برای تضمین احترام کامل به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی فروگذاری نخواهیم کرد به‌طوری که نسل‌های آینده و حال از آزادی انتخاب کامل در نظام‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بهره‌مند و قادر به حفظ تنوع مذهبی و فرهنگی خود خواهند بود.

۱۳. با ابراز نگرانی درخصوص تأثیرات نامطلوب ایجاد شده به دلیل عدم احترام و شناسایی تنوع فرهنگی و حقوق بشر، عدالت، دوستی و حق اساسی برای توسعه،

۱۴. با تأکید بر اینکه فرآیند جهانی‌شدن نیروی قدرتمند و پویایی را بنا می‌نهد که باید به نفع توسعه و سعادت تمامی کشورها بدون استثنا قائل شدن مهار شود.

۱۵. با تقبیح هر نوع تلاشی به‌منظور استفاده از توان اقتصادی به‌عنوان ابزاری در جهت تحمیل سلطه فرهنگی بر دیگران.

۱۶. با اعتقاد بر اینکه تنوع فرهنگی در جهان در حال تغییر می‌بایست به‌عنوان وسیله‌ای برای خلاقیت، پویایی و ارتقای عدالت اجتماعی، بردباری و تفاهم و صلح و امنیت بین‌المللی مورد استفاده قرار گیرد و نه به‌عنوان توجیهی برای مواجهه ایدئولوژیکی و سیاسی.

۱۷. با بیان اینکه هر دکترینی که بر مبنای نژاد، یا برتری فرهنگی بنا شده باشد به‌لحاظ علمی غلط و به‌لحاظ اخلاقی منکوب و به‌لحاظ اجتماعی ناعادلانه و خطرناک بوده و

می‌بایست قویاً به‌عنوان زمینه و تبلور آپارتاید مردود گشته و با بیان نگرانی عمیق خود درخصوص ریشه‌کنی فرهنگی که به‌طور مداوم بر مبنای دکترین این چنینی از سوی نیروهای اشغال‌گر در سرزمین‌های اشغالی فلسطین و منطقه اشغالی جولان سوریه رو به گسترش است.

۱۸. با تأکید مجدد بر اینکه حقوق بشر، جهانشمول، انفکاک‌ناپذیر، مستقل و مترتب بوده و اینکه جامعه بین‌المللی باید با حقوق بشر در سراسر جهان به شکلی عادلانه و مساوی برخورد نماید، و نیز بر همین اساس و با همان تأکید و اینکه، اهمیت خصوصیات ملی و منطقه‌ای، سوابق تاریخی، فرهنگی و مذهبی باید مد نظر قرار گرفته شود، و اینکه این وظیفه کشورها است که بدون توجه به نظام سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به‌منظور ارتقای و حفظ تمامی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی اقدام نمایند.

۱۹. با تصمیم بر انجام کلیه اقدامات برای حفظ نظم بین‌المللی متساوی و دموکراتیک براساس گفتگو، همکاری، تبادل فزاینده میان فرهنگی و به‌منظور جلوگیری از سلطه و همگون سازی فرهنگی.

۲۰. با اذعان به نقش اساسی زنان و جوانان در ارتقای احترام به تنوع فرهنگی،

۲۱. با تأکید بر اینکه تداوم تلاش تمامی کشورها برای ارتقای گفتگو و تفاهم گسترده میان تمدن‌ها ضروری بوده و در تلاشی برای جلوگیری از هدف قراردادن فرهنگ‌ها و مذاهب مختلف و کمک به حل و فصل صلح‌آمیز مناقشات و اختلافات.

۲۲. با تأکید بر اهمیت خودداری از حمایت از تنفر ملی، نژادی یا مذهبی از طریق قانون که مبنای تشویق به تبعیض، دشمنی یا خصومت را بنیان می‌نهد و به‌منظور تقویت چنین قانونی.

۲۳. با محکوم کردن تلاشها برای شناسایی هر فرهنگی با تروریزم، خشونت و نقض

حقوق بشر.

برنامه عمل ذیل را تصویب نمودند:

تعهد بین‌المللی برای حمایت از تنوع فرهنگی

وزرا و سایر رؤسای هیأت‌ها

۱. بر اهمیت برخورداری، توسعه و حفظ میراث فرهنگی را برای همه مردم و ملت‌ها در یک فضای ملی و بین‌المللی مبتنی بر صلح، بردباری و احترام متقابل تأیید نمودند.
۲. بر ضرورت احترام به تنوع فرهنگی و به حداکثر رساندن انتفاع از آن از طریق همکاری برای ایجاد آینده‌ایی مولد و هماهنگ با عملی ساختن و ارتقای ارزش‌ها و اصولی مانند عدالت، برابری و عدم تبعیض، دموکراسی، انصاف و دوستی، بردباری و احترام در درون و بین جوامع و ملت‌ها تأکید نمودند.
۳. خاطرنشان ساختند که جهان امروز متشکل از کشورهای است که مذاهب و نظام‌های گوناگون سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آنها را تاریخ، سنت، تنوع فرهنگی و ارزش‌های آنها تعیین می‌کند و ثبات این کشورها از طریق شناسایی جهانی و حق تعیین آزادانه رویکرد خود نسبت به توسعه فزاینده است. در همین چارچوب نیز تأکید نمودند که احترام به تنوع چنین نظامات و رویکردی ارزشی اساسی است که باید روابط و همکاری میان کشورها در جهان در حال جهانی شدن بر مبنای آن باشد. و آن هم به هدف کمک به ایجاد صلح و جهانی سعادت‌مند، نظم جهانی متساوی و عادلانه، و محیطی مناسب تبادل تجربیات بشری.
۴. اهمیت خصوصیات ملی و منطقه‌ای اقسام گوناگون سوابق تاریخی، فرهنگی و مذهبی را به رسمیت شناختند و تمامی بازیگران عرصه بین‌المللی را تشویق نمودند که به ساخت نظم بین‌المللی بر اساس، شمولیت، عدالت، مساوات و تساوی، کرامت انسانی، تفاهم متقابل و بهبود، و احترام به تنوع فرهنگی و حقوق جهانی بشر، کمک نمایند.
۵. احترام به تنوع فرهنگی و حقوق فرهنگی همگان، به تبادل وسیع دانش و فهم پیشینه فرهنگی، پیشبرد به کارگیری و بهره‌مندی از حقوق بشری که به صورت جهانی پذیرفته شده و به تقویت ثبات و روابط دوستانه میان مردم و ملل سراسر جهان نیز کمک می‌نماید به رسمیت شناختند.

۶. از جامعه بین‌المللی درخواست کردند تا جهت پاسخ‌گویی به چالش‌ها و فرصت‌هایی که با جهانی شدن ایجاد شده‌اند، به شیوه‌ای که احترام به تنوع فرهنگی همگان را تضمین نماید، تلاش نمایند.

۷. عزم خود مبنی بر جلوگیری و تخفیف یکسان‌سازی فرهنگی و نیز خودمحوری فرهنگی (تک فرهنگی) در چارچوب جهانی شدن، از طریق گفتگوها و تبادلات بین فرهنگی ارتقا یافته از طریق تقویت احترام و رعایت تنوع فرهنگی، را ابراز داشتند،

۸. از جامعه بین‌المللی درخواست کردند تا منافع جهانی شدن را از جمله از طریق تقویت و گسترش همکاری بین‌المللی و ارتباطات جهانی برای ارتقای درک و احترام برای تنوع فرهنگی به حداکثر برسانند. به علاوه، آنها تأکید کردند تنها از طریق تلاش‌های گسترده و مستمر برای ایجاد آینده مشترک براساس وجه مشترک بشری و تمام تنوع آن، جهانی شدن می‌تواند کاملاً در بر گیرنده و متصفانه باشد،

۹. از تمامی اعضای جامعه بین‌المللی درخواست کردند تا از رفتارهای تبعیض‌آمیز و ترجیحی در مقابل سایر ملت‌ها و فرهنگ‌ها پرهیز نمایند زیرا چنین رویکردهایی خلاف اصول مساوات هستند،

۱۰. اذعان کردند به اینکه اقدامات مغرضانه، تبعیض‌آمیز، کلیشه‌سازی و دسته‌بندی نژادی، مذهبی و قومی در مقابل کرامت انسانی و مساوات و عدالت قرار دارد و نباید مورد اغماض قرار گیرند،

۱۱. از تمامی اعضای جامعه بین‌المللی درخواست کردند تا حق همه برای دسترسی به فرهنگ خودشان و توسعه خلاقانه آن همچنین حق آنها و وظیفه شان برای دانستن در مورد و احترام به سایر فرهنگ‌ها را تضمین نمایند.

۱۲. اتحاد و همبستگی خود را در جهت رویارویی با تلاش‌های روزافزون برای ایجاد شکل جدیدی از استعمار و خودمحوری فرهنگی (تک فرهنگی)، که به طور مرموزانه‌ای ملت‌ها را هدف نفوذ خود قرار داده است و هدف آن تخریب ارزش‌ها و اصول زیربنایی

جوامع آنان است و به همان میزان تلاش کشورهای غربی برای تحمیل ارزش‌ها، عقاید و شیوه زندگی خود بر کشورهای در حال توسعه به منظور ضربه‌زدن و حتی از دست دادن هویت فرهنگی خودشان را ابراز داشتند.

۱۳. بر ضرورت توسعه و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های عمل و تقویت بیشتر و اجرای موازین پیش‌گیرانه به منظور بسط همگونی و تحمل بیشتر بین مهاجران و جوامع میزبان تأکید ورزیدند.

۱۴. تمامی کشورهای عضو جامعه بین‌المللی را تشویق نمودند تا اقدامات خاصی را با مشارکت جامعه میزبان و مهاجرین به منظور تشویق احترام به تنوع فرهنگی، ارتقا و بهبود رفتار عادلانه با مهاجرین و در جاهایی که مناسب تشخیص داده می‌شود و بدون از بین بردن حق عودت به موطن اصلی، توسعه برنامه‌هایی که ادغام آنها را در زندگی اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی تسهیل نماید، اجرا نمایند.

۱۵. تصمیم مجمع عمومی و شورای حقوق بشر سازمان ملل برای برگزاری کنفرانس بازنگری دوربان در سال ۲۰۰۹ استقبال نموده و از کنفرانس بازنگری دوربان و روند آماده‌سازی آن می‌خواهد تا بحث‌های مربوط به ارتقای احترام به تنوع فرهنگی بین همه ملت‌ها را در زمینه مبارزه جهانی علیه نژادپرستی، تبعیض نژادی، بیگانه‌ستیزی و نابردباریهای مربوطه را تشویق نماید.

۱۶. اذعان می‌دارد که اشغال خارجی مانع از بهره‌مندی از حقوق بشر اصلی و آزادی‌های اساسی شده، ضمن محکوم نمودن اقدامات غیر انسانی تحمیلی از سوی رژیم اشغال‌گر اسرائیل نسبت به مردم فلسطین از جمله بستن مرزها، اعمال محدودیت‌های شدید نسبت به مسافرت مردم، تخریب منازل و زیرساختارهای حیاتی از جمله مکان‌های مذهبی، آموزشی، فرهنگی و تاریخی و تمامی اعمالی که به منظور تغییر وضعیت حقوقی، ماهیت جغرافیایی و ترکیب جمعیتی سرزمین‌های اشغالی فلسطین و منطقه اشغال‌شده جولان سوریه و تخریب میراث فرهنگی آن صورت می‌پذیرد، از جامعه بین‌المللی درخواست

می‌نماید تا کلیه اقدامات مقتضی را به منظور پایان دادن به وضعیت اسفبار و غیرقابل تحمل جاری معمول دارد.

گفتگو و همکاری ضرورتی برای غنابخشی به جهانشمولی حقوق بشر

وزرا و سایر رؤسای هیأت‌ها

۱۷. تأکید کردند که گفتگوی برابر و همراه با احترام متقابل میان و بین فرهنگ‌ها و تمدن‌ها از جمله در زمینه حقوق بشر، می‌تواند به ارتقای فرهنگ تحمل و احترام به تنوع کمک نماید و به میزان قابل توجهی موجب افزایش همکاری بین‌المللی در این زمینه می‌گردد.
۱۸. مجدداً بر تعهد جامعه بین‌المللی برای ارتقای همکاری بین‌المللی، مطابق با مندرجات منشور ملل متحد، به خصوص پاراگراف سوم از ماده یک و همچنین مفاد مربوطه در اعلامیه و برنامه عمل وین مصوب کنفرانس جهانی حقوق بشر در ۲۵ ژوئن ۱۹۹۳ به منظور افزایش همکاری‌های اصیل بین کشورهای عضو در زمینه حقوق بشر، صحنه گذاشتند.
۱۹. بر اهمیت تشویق و توسعه تماس‌ها و همکاری‌ها در زمینه‌های فرهنگی تأکید کرده و تصریح کردند که گفتگوهای بین فرهنگی لزوماً فهم مشترک از حقوق بشر را غنا می‌بخشد و از سلطه فرهنگی بر ملت‌ها جلوگیری می‌نماید.
۲۰. از تمامی کشورها، سازمان‌های ذریع بین‌المللی و سازمان‌های غیر دولتی خواستند تا ابتکارات مربوط به گفتگوهای بین فرهنگی، با هدف دستیابی به فهم غالب مشترک در خصوص تعریف معیارهای حقوق بشری را مورد استفاده و حمایت قرار دهند و از این طریق موجب غنابخشی به جهانشمولی حقوق بشر گردند.
۲۱. مجدداً تأکید نمودند که تمامی حقوق بشر یکسان هستند و اجرای هر یک از حقوق نباید به قیمت عدم بهره‌مندی از سایر حقوق منجر شود.

ارتقای آگاهی و درک نسبت به منافع تنوع فرهنگی

وزرا و سایر رؤسای هیأت‌ها

۲۲. موافقت کردند که آموزش بهترین ابزار برای ترویج احترام به تنوع فرهنگی و افزایش آگاهی نسبت به تفاوت‌های فرهنگی است،

۲۳. از تمامی کشورها خواستند تا سیاست‌هایی در سازوکارهای آموزشی خود طرح‌ریزی و اجرا نمایند که طی آن اصول احترام به دیگران، تحمل و تنوع فرهنگی به رسمیت شناخته شود.

۲۴. از تمامی اعضای جامعه بین‌المللی خواستند تا از طریق آموزش به آگاهی بخشی نسبت به ارزش مثبت تنوع فرهنگی مبادرت ورزیده و بدین منظور طرح دوره‌های تحصیلی و آموزش معلمان را ارتقا بخشند،

۲۵. وارد نمودن برنامه‌هایی برای مطالعه فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف در دوره‌های تحصیلی از جمله در دوره‌های آموزش زبان، تاریخ و آرای اجتماعی سیاسی تمدن‌های مختلف و همچنین تبادل دانش، اطلاعات و بورسیه‌های تحصیلی برای دانشگاهیان را تشویق نمودند،

۲۶. دولت‌ها را تشویق می‌نمایند تا از جمله از طریق آموزش و توسعه دوره‌های تحصیلی و متون درسی پیشرفته، تفاهم، تحمل و دوستی را بین انسان‌ها را در عین تمامی گوناگونی مذهبی، عقیده، فرهنگ و زبان آنها را با در نظر گرفتن کلیه ریشه‌های فرهنگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی عدم تحمل، ارتقا دهند و در این راستا دورنمای جنسیتی را نیز مدنظر قرار دهند تا تفاهم، تحمل، صلح و روابط دوستانه بین ملت‌ها و تمامی گروه‌های مذهبی و نژادی گسترش یابد. اذعان می‌دارند که آموزش در تمام سطوح یکی از مفاهیم اصولی برای ایجاد فرهنگ صلح است.

۲۷. از دولت‌ها خواستند تا در جاهایی که مناسب تشخیص می‌دهند با همکاری سازمان‌های ذیربط از جمله سازمان‌های مربوط به جوانان، برنامه‌های آموزشی رسمی و غیر

رسمی عمومی که به منظور ارتقا احترام به تنوع فرهنگی طرح ریزی شده‌اند، را مورد اجرا و حمایت قرار دهند،

۲۸. مجدداً بر اهمیت آموزش حقوق بشر به عنوان یک ابزار مهم برای ارتقا و آموزش ارزش‌های تحمل و احترام به تنوع فرهنگی تأکید می‌کنند. در این راستا، آنها اهمیت توجه بیشتر سازمان ملل متحد در ایجاد یک ابزار بین‌المللی در زمینه آموزش حقوق بشری را مورد تأکید قرار دادند.

نقش رسانه‌ها

وزرا و سایر رؤسای هیأت‌ها،

۲۹. این امر را مورد تأکید قرار دادند که رسانه‌ها باید بیشتر به عنوان مکانیزم جهانی کردن ایده‌های مربوط به بردباری، احترام به تنوع فرهنگی و حق توسعه فرهنگی و گسترش ارزش‌های فرهنگی عمل نمایند تا اینکه ابزاری برای تأکید بر تفاوت‌های غالب در عرصه‌های اطلاعاتی و ارتباطی باشند. در این زمینه از جامعه بین‌المللی خواسته شد تا تمام تلاش خود برای از بین بردن فاصله دیجیتال میان کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را به عمل آورند،

۳۰. ضرورت استفاده از فناوری‌های ارتباطات از جمله فناوری‌های شنیداری، تصویری، انتشاراتی، رسانه‌های جمعی و اینترنت جهت گسترش پیام‌گفتگو و تفاهم در سراسر جهان و اعلام و تبلیغ عمومی موارد سازنده از تعاملات فرهنگ‌ها و تمدن‌های مختلف را مورد تأکید قرار دادند.

۳۱. این امر را مورد تأکید قرار دادند که رسانه‌ها باید از اعمال سلطه فرهنگی و فکری بر دیگر کشورها از طریق روند آشکار انحصار اطلاعاتی که به تدریج آزادی را محدود نموده و سلطه فرهنگی را تحمیل می‌نماید، امتناع ورزند،

۳۲. نقش رسانه‌ها در ایجاد تفاهم بیشتر میان همه مذاهب، عقاید، فرهنگ‌ها و مردم و

تسهیل گفتگو میان جوامع و نیز ایجاد یک فضای مساعد برای تبادل تجربیات بشری را مورد شناسایی قرار دادند و بر تداوم تلاش‌هایشان در تفاهم بین فرهنگی و بین مذهبی و همکاری برای صلح، توسعه و کرامت انسانی تأکید کردند.

۳۳. ضرورت توسعه یک استراتژی جهانی جهت ارتقای مسؤولیت‌پذیری و عمل اخلاقی و حرفه‌ای در رسانه‌ها و مطبوعات حرفه‌ای و فعالیت‌های آنها مورد تأکید قرار دادند که به امر احترام متقابل در تعاملات بشری کمک می‌نماید.

نهادهای و فعالیت‌های فرهنگی

وزرا و رؤسای هیأت‌ها،

۳۴. نقش سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی ذیربط در ارتقا اصول بردباری و احترام به تنوع فرهنگی از طریق سازمان‌دهی ابتکارات و فعالیت‌های مناسب با بذل توجه به ظرفیت‌های حقوق بشری آنها را مورد تأکید قرار دادند،

۳۵. بر نقش توریسم و ضرورت ارتقا جایگاه آن به عنوان سازوکاری مؤثر برای تقویت صلح، تفاهم و احترام متقابل و کمک به فرهنگ‌ها و ملت‌ها برای شناخت یکدیگر تأکید کردند.

۳۶. ضمن تقدیر از تلاش‌های متعدد انجام‌شده در چارچوب سازمان ملل و خصوصاً سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) در ارتقای احترام به تنوع فرهنگ و حقوق بشر، این سازمان‌ها را تشویق کردند تا به ابتکارات آموزشی، علمی و فرهنگی خود در این زمینه ادامه دهند.

نقش محافل علمی

وزرا و دیگر رؤسای هیأت‌ها

۳۷. نقش محافل علمی در ارتقای آگاهی نسبت به ارزش‌های مثبت فرهنگ‌های مختلف و ارتقا احترام به تنوع فرهنگی را مورد تأکید قرار دادند،

۳۸. همچنین ضرورت مشارکت بیشتر محافل علمی در غنا بخشی به مباحث بین‌فرهنگی در امر حقوق بشر را مورد تأکید قرار دادند تا اینکه این امر به تبادل دانش و فهم مشترک در مورد پیشینه‌های فرهنگی کمک کند،

۳۹. همچنین از دانشمندان و مؤسسات علمی و محافل فکری ذیربط درخواست کردند تا تعاملات و گفتگوی خود را در زمینه حقوق بشر سرعت بخشیده و نتایج مطالعات خود را منتشر سازند.

سازمان ملل متحد و سازمان‌های بین‌المللی

وزرا و دیگر رؤسای هیأت‌ها

۴۰. همه نهادهای ذیربط سازمان ملل را ترغیب نمودند تا ابتکارات مقتضی جهت ارتقای گفتگوهای بین‌فرهنگی در زمینه حقوق بشر را توسعه بخشند.

۴۱. از دفتر کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد و سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل (یونسکو) دعوت نمودند تا از ابتکارات بازیگران مختلف برای ارتقا گفتگوی بین‌فرهنگی در زمینه حقوق بشر حمایت نموده و به موضوع حقوق بشر و تنوع فرهنگی در سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل متحد اولویت دهند،

۴۲. جامعه مدنی از جمله سازمان‌های غیر دولتی را تشویق کردند تا نسبت به شناسایی و ارتقای احترام به تنوع فرهنگی با هدف پیشرفت صلح، توسعه و حقوق بشر جهانی اهتمام ورزند،

۴۳. از سازمان‌های بین‌المللی ذیربط درخواست نمود تا مطالعاتی درخصوص تأثیر احترام به تنوع فرهنگی بر تقویت همبستگی بین‌المللی و همکاری میان همه ملت‌ها اجرا نمایند.

مرکز حقوق بشر و تنوع فرهنگی نهضت غیرمتعهدها

وزرا و دیگر رؤسای هیأت‌ها

۴۴. توافق کردند که به سران دولت‌های عضو نهضت عدم‌تعهد توصیه نمایند تا موضوع حقوق بشر و تنوع فرهنگی را در برنامه‌ها و فعالیت‌های این نهضت وارد کنند.

۴۵. در پرتوی موارد فوق‌الذکر تصمیم گرفتند تا «مرکز حقوق بشر و تنوع فرهنگی جنبش غیرمتعهدها» را در تهران تأسیس نمایند. این مرکز به‌عنوان مرجعی برای همکاری درون نهضت عدم‌تعهد و نیز میان اعضای نهضت و سایر اعضای سازمان ملل متحد با هدف ازجمله تحقق اهداف مندرج در این اعلامیه و برنامه اقدام، عمل خواهد نمود.

محمد رضا غائبی

کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل وزارت امور خارجه

شوریه‌شکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پښتونستان د علوم او انسانیت د مطالعاتو د مرکز
پرتال جامع علوم انسانی